

O'ZBEKISTONDA UY-JOY KOMMUNAL XO'JALIGIDA INNOVATSION YONDASHUVLAR

Madaminov Umidjon Usmonovich

TAQU tadqiqotchisi

umid_madaminov8@mail.ru tel: 97 410-70-10

<https://doi.org/10.5281/zenodo.20180694>

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekistonning uy-joy kommunal xo'jaligi sohasidagi transformatsion jarayonlarni, institutsional islohotlar, raqamlashtirish tashabbuslari va xalqaro tajribalarni integratsiyalash nuqtai nazaridan o'rganadi. So'nggi me'yoriy hujjatlar, amaliy qo'llashlar va nazariy asoslarni tahlil qilish orqali tadqiqot sohaning asosiy rivojlanish yo'nalishlarini aniqlaydi va ularning samaradorligi bilan xizmat sifatiga ta'sirini baholaydi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonning islohotlar dasturi boshqaruv mexanizmlarini modernizatsiyalash, raqamli texnologiyalarni joriy etish, energetik samarali yechimlarni rag'batlantirish va inson kapitalini rivojlantirishni o'z ichiga oladi. Natijalar shuni ko'rsatadiki, garchi sohada zamonaviy boshqaruv mexanizmlarini o'rnatish bo'yicha jiddiy yutuqlarga erishilgan bo'lsa-da, mintaqaviy amalga oshirish, moliyaviy barqarorlik va manfaatdor tomonlarni jalb qilish sohasidagi muammolar hali ham o'z yechimini kutmoqda.

Аннотация

В данной статье рассматриваются процессы трансформации в секторе жилищно-коммунальных услуг Узбекистана с точки зрения институциональных реформ, инициатив по цифровизации и интеграции международного опыта. Анализируя новейшие нормативные документы, практические применения и теоретические основы, исследование определяет основные направления развития сектора и оценивает их влияние на эффективность и качество услуг. Исследование показывает, что программа реформ Узбекистана включает модернизацию механизмов управления, внедрение цифровых технологий, продвижение энергоэффективных решений и развитие человеческого капитала. Результаты показывают, что, несмотря на значительный прогресс в создании современных механизмов управления в секторе, проблемы в области региональной реализации, финансовой устойчивости и взаимодействия с заинтересованными сторонами все еще требуют решения.

Annotation

This article examines the transformation processes in the housing and communal services sector of Uzbekistan, from the perspective of institutional reforms, digitalization initiatives and the integration of international experience. By analyzing the latest regulatory documents, practical applications and theoretical foundations, the study identifies the main development directions of the sector and assesses their impact on efficiency and quality of service. The study shows that Uzbekistan's reform program includes modernization of management mechanisms, introduction of digital technologies, promotion of energy-efficient solutions and development of human capital. The results show that although significant progress has been made in establishing modern management mechanisms in the sector, challenges in the areas of regional implementation, financial sustainability and stakeholder engagement still await resolution.

Kalit soʻzlar: uy-joy kommunal xoʻjaligi, turmush sharoiti, kommunal xizmatlar, isloh qilish, kommunal xizmatlar sifati, isteʼmolchilar, shahar infratuzilmasi, kommunal xizmat tashkilotlari, transformatsiya, interaktiv xizmatlar, modernizatsiyalash.

Ключевые слова: жилищно-коммунальные услуги, условия жизни, коммунальные услуги, реформа, качество коммунальных услуг, потребители, городская инфраструктура, организации коммунальных услуг, трансформация, интерактивные услуги, модернизация.

Keywords: housing and communal services, living conditions, communal services, reform, quality of communal services, consumers, urban infrastructure, communal service organizations, transformation, interactive services, modernization.

Kirish

Uy-joy kommunal xoʻjaligi sohasi Oʻzbekistonda aholining farovonligi, iqtisodiy rivojlanish va ekologik barqarorlikka bevosita taʼsir etadigan muhim infratuzilma domenidir. Soʻnggi yillarda mamlakat ushbu sohani zamonaviy boshqaruv yondashuvalari, texnologik innovatsiyalar va institutsional qayta qurish orqali transformatsiya qilish yoʻlida keng qamrovli islohotlarni amalga oshirmoqda. Maʼlumotlarga koʻra, Oʻzbekistonda qurilish sohasi sezilarli oʻsish dinamikasini namoyish etdi: 2016 yilda 30 trillion soʻmdan 2024 yilda 234 trillion soʻmgacha oʻsish, soʻnggi 8 yil ichida 45 million kvadrat metr bino va inshootlar qurilishi. Ushbu qurilish tendensiyasining oʻzi yangi turar joy hududlari va mavjud shahar infratuzilmasining talablarini qondirishga qodir modernizatsiyalashgan kommunal xizmatlarni boshqarish zaruratini kuchaytirdi.

Asosiy qism

Oʻzbekistonning uy-joy kommunal xoʻjaligi sohasini modernizatsiyalash bir qator nazariy kontseptsiyalarga asoslanadi. Ushbu sohadagi akademik tadqiqotlar, davlat xizmatlarining barqaror yaxshilanishiga erishish uchun institutsional qayta loyihalash, texnologiyalarni qabul qilish va manfaatdor tomonlarni jalb qilishni birlashtirgan integratsiyalashgan yondashuvalarning ahamiyati kuchli ekanligini isbotlaydi. Jamoat mulkini boshqarish kontseptsiyasi fuqarolar uchun samarali, shaffof va masʼuliyatli davlat xizmatlari orqali nazorat qiliinishi jamiyatda fuqarolarning davlat idoralariga ishonchini oshishiga sabab boʻladi. Ushbu yondashuv Oʻzbekistonning nazorat organlarini qayta tashkil etish, shaffoflik mexanizmlarini kuchaytirish va fuqarolarning xizmat koʻrsatuvchi idoralar bilan oʻzaro aloqasini osonlashtiradigan raqamli platformalarni joriy etilishi uzoq yillardan beri yechilmay yotgan muammolarni yechish uchun tashlangan amaliy qadam boʻlar edi.

Oʻzbekistonda energiya tejamkor qurilish materiallari va usullarini joriy etish, kengroq qoʻllashdan oldin loyihalarni sinovdan oʻtkazish va ekspert bilimlarini inobatga olgan holda ilmiy yondashish mamlakatdagi ilm yoʻlidan ketayotgan yosh kadrlar uchun qoʻshimcha motivatsiya boʻlib xizmat qiladi.

2025-yil 14-apreldagi Vazirlar Mahkamasining PF-66 sonli Farmoni Oʻzbekistonning uy-joy kommunal xoʻjaligi sohasining boshqaruv samaradorligini, shaffoflik va hisobdorlikni oshirish maqsadida qabul qilingan yana bir muhim jihat boʻldi .

Asosiy institutsional oʻzgarish Vazirlar Mahkamasi huzurida Qurilish va uy-joy kommunal xoʻjaligi nazorati inspeksiyasining tashkil etilishi boʻlib, uning tuzilmasi viloyatlar va Qoraqalpogʻiston Respublikasi boʻylab hududiy inspeksiyalarni oʻz ichiga oladi . Ushbu qayta

tashkil etish milliy standartlarni markazlashtiradi va amalga oshirishni mexanizmini soddalashtiradi, milliy standartlarni mahalliyashtirilgan operatsion quvvat bilan birlashtiruvchi muvozanatlashgan boshqaruv modelini yaratadi.

Farmon shuningdek, innovatsion moliyalashtirish mexanizmlarini joriy etadi. Yangi me'yoriy hujjatlarga ko'ra, olingan mablag'larning 80% hududiy inspeksiyaning ixtiyorida qoladi, 10% Inspeksiyaning byudjetdan tashqari hisobvarag'iga va 5% respublika byudjetiga yo'naltiriladi. Ushbu byudjetdan tashqari mablag'lardan moddiy-texnika bazasini kuchaytirish, joriy va boshqa xarajatlarni qoplash, shuningdek, Inspeksiya xodimlarini moddiy rag'batlantirish va ijtimoiy ta'minlash uchun foydalanishga ruxsat berilgan.

Farmonning yana bir muhim jihatlaridan biri 2025 yil dekabriga qadar hududiy inspeksiya doirasida xodimlarni mutaxassislashtirish va malakasini oshirish bo'yicha. Shu bilan birgalikda tashabbus korrupsiyaning oldini olish, bilim almashishni osonlashtirish va innovatsiyalarni rag'batlantirishga qaratilgan.

O'zbekistonning uy-joy kommunal xo'jaligi sohasini raqamli modernizatsiyalash keng qamrovli islohotlar dasturining markaziy ustuni hisoblanadi. Ushbu transformatsiya birgalikda xizmatlar qanday etkazib berilishi, kuzatilishi va baholanishini qayta shakllantiradigan bir-biri bilan bog'langan bir qator tashabbuslarni o'z ichiga oladi. Ushbu raqamli o'zgarishning asosi turli xil xizmat funksiyalarini birlashtirilgan raqamli muhitga integratsiyalash uchun mo'ljallangan "Raqamli Kommunal" platformasining amalga oshirilishidir. Ushbu platforma fuqarolarga raqamli kanallar orqali xizmatlardan foydalanish, so'rovlar yuborish va muammolarni hal qilish imkoniyatini beruvchi interaktiv xizmatlarni taklif etadi. Raqamlashtirish jarayonidagi muhim yutuq 22 ta davlat xizmatini raqamlashtirgan va tender platformalari va eskrow mexanizmlarini joriy etgan "Shaffof Qurilish" milliy axborot tizimining ishlab chiqilishidir. Ushbu tizim qog'oz ishini sezilarli darajada qisqartirdi va qurilish bilan bog'liq ma'muriy jarayonlarda inson omilining ta'sirini minimallashtirdi. Ushbu raqamli platformalarning funktsional imkoniyatlari bir nechta xizmat domenlariga tarqalgan. Suv ta'minoti va kanalizatsiya tizimlari uchun fuqarolar endi birlashtirilgan interaktiv davlat xizmatlari portali orqali ulanish uchun ariza berishlari mumkin.

Energiya samarali texnologiyalarni integratsiyalash va xalqaro standartlar O'zbekistonning uy-joy kommunal xo'jaligi sohasini modernizatsiyalashda strategik ustuvor jihatlardan biri hisoblanadi. O'z o'rnida bu sohaning rivojlanishi global barqarorlik zarurati, ham davlat xizmatlarini etkazib berishda resurslar samaradorligi va xarajatlarni qisqartirish uchun mahalliy ehtiyojlarni qondiruvchi asosiy omil bo'lib xizmat qiladi.

Bilimlarni uzatishning yorqin misoli O'zbekistonning texnik standartlashtirish va Standartlashtirish tadqiqot instituti bilan Evropa Ittifoqining TAIEX INTPA dasturi ekspertlari o'rtasidagi hamkorlikdir. Ushbu hamkorlik orqali Ruminiyaning ASRO tashkiloti va Italiyaning Politecnico di Torino universiteti professorlari O'zbekistonda yevrokodlarni joriy etishga, sohadagi ilg'or energiya tizimlarini amaliyotga joriy etishga qaratilgan seminar treninglar o'tkazildi. Ushbu tizimlar bitta energiya manбайдan bir vaqtning o'zida elektr energiyasi, issiqlik va sovutish ishlab chiqaradi, an'anaviy alohida ishlab chiqarish usullariga nisbatan umumiy samaradorlikni sezilarli darajada oshiradi.

O'zbekistonning uy-joy kommunal xo'jaligi sohasidagi keng ko'lamli islohotlar qamroviga qaramay, islohotlarni amalga oshirishda bir qator muammolar ham mavjudligini ta'kidlab o'tish lozim.

Inspeksiya organlarini qayta tashkil etish yagona milliy tuzilmani yaratsa-da, turli hududlardagi hududiy inspeksiya turlari turli darajadagi texnik uskunalar, turli darajadagi malakali xodimlar va moliyaviy resurslarga egaligi.

Ishlab chiqarish tashabbuslarining moliyaviy barqarorligi yana bir muhim muammo hisoblanadi. Vazirlar Mahkamasining PF-66 sonli Farmonida tavsiflangan yangi moliyalashtirish mexanizmlari yanada moslashuvchan moliyalashtirish tartiblarini yaratadi, biroq soha infratuzilmani modernizatsiyalash, raqamli tizimlarni texnik xizmat ko'rsatish va kasbiy rivojlanish uchun sezilarli investitsiya talab qiladi.

Yana bir amalga oshirish to'sig'i bir vaqtning o'zida joriy etilayotgan turli raqamli platformalar o'rtasidagi texnik mutanosiblikni o'z ichiga oladi. "Shaffof qurilish", "Raqamli Kommunal", Birlashtirilgan interaktiv davlat xizmatlari portali va turli kommunal xizmatlar uchun turli ixtisoslashtirilgan platformalar kabi bir nechta tizimlar bilan, ma'lumotlarni uzatish va funktsional integratsiyani ta'minlash ehtiyojini texnik muvofiqlashtirishni talab qiladi.

Xulosa

Ushbu tahlilga asoslanib, islohotlarning samaradorligini oshirish va barqarorligini ta'minlash uchun bir qator tavsiyalar ishlab chiqilgan:

Hududiy farqlarni hisobga olgan holda differensirlangan amalga oshirish strategiyalarini ishlab chiqish - tashkilot quvvati, resurslar mavjudligi va o'ziga xos xizmat ko'rsatish muammolaridagi hududiy tafovutlarni hisobga olish.

Moliyaviy barqarorlikni kuchaytirish - turli moliyalashtirish mexanizmlari orqali, shu jumladan infratuzilma investitsiyalarida xususiy ishtirok etishni jalb qilish orqali.

Texnik muvofiqlashtirishni kuchaytirish - ma'lumotlarni uzatish va yangi raqamli platformalar o'rtasida tafovutlar kelib chiqishini oldini olish.

Kasbiy rivojlanish tashabbuslarini kengaytirish - boshqaruv organi xodimlari qobiliyatini rivojlantirish, kasbiy kompetentlikni oshirish manfaatdor tomonlarni jalb qilish mexanizmlarini kuchaytirish, fuqarolarning islohot jarayonlarini tushunishi va qo'llab-quvvatlashi uchun ommaviy axborot vositalari va ijtimoiy tarmoqlar orqali keng qamrovli targ'ibot strategiyalarini ishlab chiqish va bosqichma-bosqich amalga oshirish.

O'zbekistonning uy-joy kommunal xo'jaligi sohasidagi islohotlari hali amalga oshirilish jarayonida bo'lib, to'liq amalga oshirilishi va islohotlarning natijadorligini ta'minlashda soha hodimlarining mashaqqatli ishlarida muvaffaqiyat tilab qolamiz.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Vazirlar Mahkamasi PF-66 sonli Farmoni (2025 yil 14 aprel)
2. "O'zbekistonda qurilish sohasining rivojlanishi: 2016-2024" - Qurilish vazirligi hisoboti
3. "Raqamli Kommunal platformasi: imkoniyatlar va istiqbollari" - Kommunal xo'jalik jurnali
4. "Shaffof qurilish tizimi: natijalar va takliflar" - Iqdisodiy tahlil markazi
5. O'zbekiston qurilish sohasida xalqaro hamkorlik: Evropa Ittifoqi va Osiyo mamlakatlari tajribasi
6. "Energiya samarador qurilish materiallari: O'zbekiston bozori tahlili" - Qurilish materiallari jurnali
7. "Uy-joy kommunal xo'jaligini isloh qilish: muammolar va yechimlar" - Ijtimoiy-iqdisodiy tadqiqotlar markazi